UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Bakalářská práce

2012 **Miroslav Tomeš**

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Plan Colombia – Spolupráce USA s kolumbijskými úřady

Bakalářská práce

Miroslav Tomeš

Praha 2012

Autor práce: **Miroslav Tomeš**

Studijní obor: **Politologie a mezinárodní vztahy**

Vedoucí práce: : **JUDr. PhDr. Tomáš Karásek, PhD.**

Oponent práce:

Datum obhajoby:

Hodnocení:

Bibliografický záznam:

TOMEŠ, Miroslav. *Plan Colombia – Spolupráce USA s kolumbijskými úřady.* Šumperk, 2012. 48s. Bakalářská práce, Univerzita Karlova v Praze, Fakulta sociálních věd, Institut politologických studií. Katedra politologie. Vedoucí bakalářské práce JUDr. PhDr. Tomáš Karásek, PhD**.**

Klíčová slova:

Kolumbie, USA, Drogy, Drogové kartely, Paramilitarismus, Guerilla, Plan Colombia

Keywords:

Colombia, USA, Drugs, Drug cartels, Paramilitarism, Guerillas, Plan Colombia

Prohlášení:

Prohlašuji, že práce byla vypracována v souladu s opatřením děkana č. 29/2010 čl. 4 §3. Práce byla vypracována samostatně, všechna použitá literatura byla náležitě citována a tato práce nebyla užita k zisku jiného nebo stejného titulu. Dále souhlasím se zveřejněním práce pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne:

Miroslav Tomeš

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD UNIVERZITY KARLOVY V PRAZE

Plan Colombia – Spolupráce USA s kolumbijskými úřady

Projekt k bakalářské práci

Autor: Miroslav Tomeš

Konzultant: JUDr. PhDr. Tomáš Karásek, PhD

Rok: 2010

OBOR: Institut politologických studií – Bakalářské studium – Politologie a mezinárodní vztahy

I. Téma

Jedním z nejvíce diskutovaných problémů současné mezinárodní politiky celého světa je obchod s drogami. Pro diplomaty a celou státní moc Spojených států amerických je hrozba dovozu drog největší z jihu, čili z Latinské Ameriky. Proto se USA snaží o spolupráci se státy Jižní a střední Ameriky. Tématem mé bakalářské práce tedy bude jeden z plánů, které měly a stále ještě nepřímo mají omezit pěstování drog na kolumbijském území a vývoz drog na území USA.

Drogové kartely v Kolumbii jsou pro USA nebezpečné už třeba jen z důvodu geografické polohy kolumbijského státu. Kolumbijské drogové kartely figurují na prvním místě světového žebříčku v produkci drog a ovládají 70% obchodu s kokainem. V reakci na tato fakta zahájily USA v roce 1999 spolupráci s kolumbijskou státní správou pod názvem „Plan Colombia." I když je ale Kolumbie pro USA důležitá například z hlediska surovinových a přírodních zdrojů, nebyl tento plán v Kongresu přijat jednohlasně. Našli se i odpůrci a kritici možnosti využití armády, kteří celou akci odsuzovali již na začátku.

Vzájemné vztahy Kolumbie a USA během studené války byly mimo jiné stavěny na zamezení šíření celosvětového komunismu. Po rozpadu komunistického bloku tato obava opadla a nyní jsou vztahy v oblasti bezpečnosti obou států založeny na společném boji proti drogám a terorismu. Už během vlády prezidenta George Bushe staršího se objevily první studie zaměřené na problematiku boje proti drogám za pomoci armádních prostředků. Avšak studie, kterou si objednalo ministerstvo obrany, jasně řekla, že nasazení armády v této věci nijak nepomůže. Problémem však bylo, že samotný prezident Bush starší s touto studií nesouhlasil.

Snaha George Bushe staršího se projevila až za vlády následujícího prezidenta, Billa Clintona. Ten se dohodl s kolumbijským prezidentem Andrésem Pastranou na nasazení amerických vojáků v boji proti drogovým kartelům působícím na kolumbijském území. Úkolem americké armády byla likvidace marihuanových a kokových plantáží a polí a ničení dílen, kde se drogy vyráběly.

Dále také měla americká přítomnost pomoci hospodářskému rozvoji Kolumbie, ochraně lidských práv, a rozvoji soukromého podnikatelského sektoru. Jestli byl tento plán řešením, které pomohlo Kolumbii dostat se z „války“ drogových kartelů proti státní moci na vlastním území, kde proti kolumbijskému státnímu aparátu bojovaly právě čtyři největší drogové kartely působící na kolumbijském území, a zdali měl pozitivní vliv na hospodářskou situaci země, bych chtěl zjistit touto prací.

II. Výzkumná otázka

Pomohl tzv. „Plan Colombia“ ke zlepšení situace v otázce drog v Kolumbii? A bylo vůbec samotné použití této strategie vhodné? Očekávaným výsledkem mé práce by měla být studie, která čtenáře seznámí s tématem a nabídne mu zhodnocení operace a jejích důsledků. Chci se také zaměřit na to, jak dále pokračuje americká spolupráce s kolumbijskými úřady a zda na Plan Colombia navázaly další obdobné kroky a aktivity z americké strany.

III. Metodologie

Pro analýzu úspěšnosti plánu jsem se rozhodl použít metodu ilustrativní případové studie. Práce se tedy bude zabývat obdobím od roku 1998, kdy americká vláda schválila Plan Colombia a započala s jeho realizací. Nezávislou proměnnou bude způsob využívání armádních prostředků, tedy vojáků, kteří byli nasazeni k likvidování plodin na výrobu drog, vojenské techniky a chemikálií určených pro tyto účely. Jako tři hlavní závislé proměnné budu sledovat následující faktory:

- Objem vyprodukovaných a vyvezených drog
- Zlepšení či zhoršení životních podmínek obyvatel Kolumbie
- Změny v životním prostředí

Kromě toho budu sledovat i dva další, sekundární faktory:

- Změny v počtu farem pěstujících plodiny pro výrobu drog
- Aktivitu drogových kartelů v boji proti státní správě

IV. Osnova

1. Historický vývoj vztahů USA a Kolumbie vzhledem k boji s drogami
   1.1. Historie vztahů
   1.2. Snaha o ukončení ozbrojených konfliktů
   1.3. Spolupráce v boji proti drogám
2. „Plan Colombia“
   2.1. Seznámení s tématem
   2.2. Boj proti drogám a proti terorismu
   2.3. Pomoc s rozvojem hospodářství
   2.4. Důsledky plánu
3. Následné aktivity USA v Kolumbii vzhledem k boji s drogami

V. Zdroje

Periodika:

- **Avilés William:** *US Intervention in Colombia: The Role of Transnational Relations* (Bulletin of Latin America Research, july 2008, vol. 27 issue 3)
- **Ballvé Teo:** *The dark side of Plan Colombia* (Nation, 15. 6. 2009, vol. 288 issue 23)
- **Cooper Marc:** *Plan Colombia* (Nation, 19. 3. 2001, vol. 272 issue 11)
- **Isacson Adam:** *Optimism, Pessimism and Terrorism: The United states and Colombia in 2003* (Brown Journal of World affairs, winter/spring 2004, vol. 10 issue 2)
- **Martins Filho, João Roberto:** *The Brazilian Armed Forces and Plan Colombia* (Journal of Political & Military Sociology, summer 2005, vol. 33 issue 1)
- **Mondragón Héctor:** *Democracy and Plan Colombia* (NACLA Report on the Americas, january/february 2007, vol. 40 issue 1)
- **Noriega Roger F.:** *Plan Colombia: Major success and new chalenges* (DISAM Journal of international security assistance managment, summer 2005, vol. 27 issue 4)
- **Pardo Rafael:** *Colombia's two-front war* (Foreign Affairs, july/august 2000, vol. 79 issue 4)
- **Petras James:** *The geopolitics of Plan Colombia* (Monthly review: An independent socialist magazine, may 2001, vol. 53 issue 1)
- **Pickering Thomas R.:** *Anatomy of Plan Colombia* (American Interest, november/december 2009, vol. 5 issue 2)
- **Sanin Eulalia:** *Tempting the Wrath: „Plan Colombia" in the Colombian peace process* (International Negotiation, 2001, vol. 6 issue 3)
- **Social Justice:** *Plan Colombia: Rhetoric, Reality and the Press* (2000, vol. 27 issue 4)

- **Stokes Doug:** *Better Lead than Bread? A critical analysis of the US's Plan Colombia* (Civil wars, summer 2001, vol. 4 issue 2)
- **Tate Winifred:** *U. S.Human Rights Activism and Plan Colombia* (Colombia Internacional, june 2009, Issue 69)

Literatura:

- **Corr Edwin G.:** *The political process in Colombia* (Denver: University of Denver, 1972)
- **Dolina Vladimír:** *Kolumbie* (Praha: Institut zahraničního obchodu, 1974)
- **Solaún Mauricio:** *U. S. Interventions in Latin America* (Urbana: University of Illinois, 2002)
- **Thoumi Francisco E.:** *The size of the illegal drugs industry in Colombia* (Miami: University of Miami, 1993)
- *Toward greater peace and security in Colombia: forging a constructive U. S. policy* (New York: Council on foreign relations, 2000)

Ostatní:

- http://www.heritage.org/Research/Reports/2001/04/Helping-Colombia-Fix-Its-Plan
  (The Heritage foundation, publikováno 26. 4. 2001, autor: Stephen Johnson)

- http://findarticles.com/p/articles/mi_7771/is_200802/ai_n32194756/?tag=rel.res5
  (BNet, publikováno 28. 2. 2008 ve Washington Report on the Hemisphere, autor: Massiel Romero)

Obsah

I. Úvod 2

II. Historický vývoj 3

1. Vznik konfliktu v Kolumbii 3

2. Nejvýznamnější paramilitární organizace v Kolumbii 8

A. FARC-EP (*Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia- Ejército del Pueblo*) 8

B. ELN (Ejército de Liberación Nacional) 10

C. M-19 (Movimiento 19 de Abril) 10

D. AUC (Autodefensas Unidas de Colombia) 12

3. Drogové kartely v Kolumbii 13

A. Kartel Medellín 13

B. Kartel Cali 15

C. Kartel Norte del Valle 15

III. Plan Colombia a následné aktivity 16

Plan Colombia a lidská práva 24

IV. Důsledky Planu Colombia 26

V. Závěr 29

VI. Bibliografie 32

I. Úvod

Z pohledu Spojených států amerických je Latinská Amerika velmi významnou oblastí z geopolitického i ekonomického hlediska. Státy Střední Ameriky nejsou kvůli úrovni ekonomického vývoje, na které se nachází, reálnými a váženými aktéry politického soupeření na západní polokouli (vyjma Kuby a Mexika). Středoamerické státy jsou z hlediska své polohy víceméně odkázány na spolupráci s USA. Rozhodnout se nespolupracovat se Spojenými státy by bylo pro středoamerické ekonomiky smrtící nebo minimálně velmi zničující. Na druhé straně jihoamerické státy jsou díky svému umístění a provázání mezi sebou (například organizace MERCOSUR nebo Andské společenství) schopny udržet své ekonomiky v chodu. Naopak USA je kvůli nedostatku zdrojů odkázáno na dovoz strategicky důležitých surovin (hlavně ropy) ze zahraničí, převážně z Jižní Ameriky[1]. Proto musí Spojené státy se svými jižními „sousedy" komunikovat a udržovat dobré vztahy. To je jeden z hlavních důvodů, proč Spojené státy udržují korektní vztahy s Venezuelou vedenou pochybným a spekulativním režimem Huga Cháveze.

Kromě přírodních zdrojů, které Spojené státy potřebují a chtějí dovážet, se však do USA z Latinské Ameriky potají dostává i jiné zboží. Kokain, heroin a marihuana, drogy vypěstované či vyrobené na jihoamerickém kontinentu. Zboží zde vyrobené však není určeno pro domácí trh, nýbrž putuje přes oceán do USA nebo do Evropy. Problém v produkci drog tedy není v zemích, kde se drogy pěstují a vyrábí, ale hlavně v cílových zemích, kde je po těchto drogách poptávka a její uživatelé jsou ochotni za drogu zaplatit velké sumy. Spojené státy americké, respektive úřad amerického prezidenta George Bushe staršího a po něm Billa Clintona o tomto problému věděl. Navzdory tomu se rozhodli nesoustředit jen na vymýcení a vytlačení drog z ulic amerických měst, ale začali vytvářet a

[1] Získáno z: http://www.eia.gov/pub/oil_gas/petroleum/data_publications/company_level_imports/current/import.html

následně také realizovat plány na spolupráci se zeměmi drogy produkujícími. Zda byly úspěšné nebo ne, je však už jiná otázka. V této práci bych se chtěl zaměřit jen na jednu zemi a jeden plán. Konkrétně na Kolumbii a plán jménem Plan Colombia.

Cílem mé práce je seznámit čtenáře s vývojem v Kolumbii nejen v posledním desetiletí, kdy se naplno rozvinula spolupráce s USA v boji proti drogám, ale také s vývojem, který následně donutil Spojené státy zasáhnout do vnitřního směřování kolumbijského státu. Samotný popis skutečností, jež se odehrály celkem nedávno, by nevysvětlil, proč k nim vůbec došlo. Práce bude vypracována formou případové studie, v níž se pokusím zanalyzovat historický vývoj země pomocí dostupných zdrojů. V první části práce tedy popíši dějiny Kolumbie od druhé světové války až do konce dvacátého století. Následně přiblížím organizované skupiny působící na území Kolumbie. Druhá polovina práce by se měla již výhradně týkat Planu Colombia a jeho důsledků.

Za výzkumnou otázku si kladu, zda pomohl Plan Colombia v boji proti výrobě a pašování drog a zda nějak (ať už pozitivně či negativně) ovlivnil vývoj v Kolumbii.

II. Historický vývoj

1. Vznik konfliktu v Kolumbii

Abychom pochopili současnou situaci v Kolumbii, musíme se vrátit do doby krátce po druhé světové válce, kde můžeme hledat příčiny a počátky ozbrojeného konfliktu, který trápí a brzdí kolumbijský vývoj i po více, jak šedesáti letech jeho

trvání. Význam Kolumbie je o to větší, že těsně sousedí s Panamou, která je významným spojencem USA.

Druhá polovina čtyřicátých let byla v Kolumbii ve znamení soupeření levicově zaměřených stran (*Partido Liberal Colombiano, Partido Comunista Colombiano*) proti pravicové konzervativní straně (*Partido Conservador Colombiano*). Přívrženci všech tří stran se začali ozbrojovat a tvořit paramilitaristické organizace. Politické soupeření se tak přeneslo i do ulic, kde začalo docházet k různým střetům. Vše vyvrcholilo vraždou prezidentského kandidáta Jorgeho Eliécera Gaitána v roce 1948[2]. Následujícímu desetiletí se říká *La Violencia*, což vystihuje dění v Kolumbii. Veškeré násilí bylo navíc podporováno katolickou církví. Katoličtí kněží, podporující konzervativce, označovali opozici za židy a svobodné zednáře, snažící se strhnout veškerou moc na svou stranu. Období *La Violencia* bylo ukončeno až v roce 1958, kdy liberální a konzervativní strana uzavřely dohodu a vytvořily bipartijní systém, kde se sice vypisují volby, ale strany obsazují pozice ve vládě nezávisle na počtu získaných hlasů. Hlavní zásadou bylo, že jedna strana obsadila místo prezidenta svým kandidátem, zatímco druhá strana získala místo premiéra.[3] Toto uspořádání neslo název Národní fronta a s drobnými změnami se udrželo až do roku 1990. Komunistická strana tak zůstala mimo hlavní osu dění, což vedlo její přívržence k pokračování násilností. Zatímco ostatní ozbrojené skupiny se rozpadly, komunistické guerilly zůstaly stále aktivní. Ta nejvýznamnější funguje dodnes a je známa jako FARC (Revolutionary Armed Forces of Colombia, *Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia*) (viz kapitola 2. Paramilitární organizace v Kolumbii).

V této době se do celého konfliktu vložily Spojené státy, které kolumbijskou vládu podporovaly v útocích na komunistické skupiny. Roku 1962 se po několika inspekcích Spojené státy rozhodly pomoci kolumbijské armádě. Americká armáda

[2] Colombia Review 2011
[3] Ibid.

vyslala do Kolumbie své instruktory, kteří měli pomoci ve výcviku kolumbijské armády, která se měla pokoušet překazit aktivity komunistických odbojových skupin. Kolumbijská armáda najímala civilisty, jako informátory. Tato spolupráce USA s Kolumbií dostala název Plan Lazo a měla dva úkoly: výcvik kolumbijské armády a rozvinutí spolupráce kolumbijské vlády s civilním obyvatelstvem.

Sedmdesátá léta byla v Kolumbii ve znamení vlády Národní fronty. Ikdyž se Národní fronta udržela velmi dlouho, ohlasy na její vládu nejsou vždy pozitivní. Vládnoucí strany sice zastavily období *La Violencia* a započaly ekonomický a sociální rozvoj Kolumbie, ale nepodařilo se jim usmířit se a zastavit ozbrojené skupiny, které dále pokračovaly ve svých aktivitách. Po celé Kolumbii se nacházela území, kde státní moc neměla žádný vliv a byla (a některá stále jsou) zcela pod kontrolou guerill. Na počátku sedmdesátých let vzniklo hnutí M-19 (19th April Movement) (viz kapitola 2. Paramilitární organizace v Kolumbii). Vzniklo na popud proti prezidentským volbám, které vyhrál díky svým penězům Misael Pastrana a také jako nesouhlas s odstraněním režimu populárního generála kolumbijské armády Gustava Rojase Pinilla, který vedl kolumbijskou armádu už od třicátých let a po druhé světové válce jej většina lidi označovala za diktátora ovládajícího celou Kolumbii[4].

Vyčerpanost celé země a nesouhlas obyčejných lidí s násilím a pokračujícími boji se projevil na prezidentských volbách v roce 1982, kdy byl zvolen Belisario Betancur. Konzervativní kandidát chtěl donutit ozbrojené skupiny k jednání a odzbrojení, což byl hlavní bod jeho programu. Z toho důvodu propustil mnoho uvězněných povstalců a ostatním nabídl odpuštění jejich činů, pokud začnou vyjednávat o ukončení válečných aktivit[5]. Vyjednávání však nebyla úspěšná. Některé skupiny ani jednat nechtěly a ty co jednaly, si stěžovaly na špatné zacházení ze strany armády, která se neštítila využít fyzické i psychické mučení

[4] Získáno z Colombia Review 2011
[5] Ibid.

při výsleších zajatých bojovníků[6]. Dalším problémem pro jednání byly narcoguerilly, které se nespokojily s tím, že jim odboj proti vládě zasahoval do jejich obchodů. Únosy, atentáty na významné představitele všech tří stran a mučení byly na denním pořádku. Vláda naopak kritizovala politiku FARC, která sice vyjednávala s oficiálními představiteli státu, ale dále pokračovala v přijímání a výcviku ozbrojenců. To byly hlavní příčiny ztroskotání veškerých jednání, k nimž se opět vrátil až prezident Pastrana na přelomu tisíciletí.

Za většinu mrtvých v tomto konfliktu však nebyly zodpovědné guerilly, ale naopak obchodníci s drogami, kteří se tak snažili chránit svoje obchody. Za tímto účelem vytvořili organizaci jménem *Muerte e Secuestradores* (MAS, „Smrt únoscům"), jež vyhledávala ozbrojence zodpovědné za vraždy členů kartelů.[7]

Na počátku devadesátých let se však podařilo začlenit několik ozbrojených skupin do mírového procesu, který vyvrcholil v roce 1991, kdy kolumbijský parlament přijal novou ústavu (například hnutí M-19)[8]. Naopak spolupráce s FARC byla přerušena za prezidentství Césara Gavirii (1990 – 94). Kolumbijská armáda zaútočila na sídlo FARC, což vedlo k nedůvěře k mírovým rozhovorům, která tak byla na několik let přerušena.[9] Následující prezident Ernesto Samper se snažil znovu navázat na mírové rozhovory. Jeho snaha však byla bezúčelná kvůli skandálu, kterému musel čelit. Jeho prezidentská kampaň při kandidatuře byla totiž sponzorována drogovými kartely a Samper tak musel řešit, jak se vyhnout obvinění ze zrady vůči Kolumbii.[10]

Ještě předtím, v roce 1994, byl vládou přijat zákon o zřizování legálních paramilitárních organizací, které měly mít na starosti území, kde nebylo potřeba přítomnosti větších vojenských jednotek. Jednalo se o území opuštěná guerillami, kde stále mohlo hrozit nějaké nebezpečí návratu. Tyto jednotky se označovaly

[6] Získáno z http://www.earthcountries.com/index2.php?option=com_content&do_pdf=1&id=89
[7] Čerpáno z Colombia Review 2011
[8] Získáno ze zdrojů U. S. State Department
[9] Získáno z http://www.earthcountries.com/index2.php?option=com_content&do_pdf=1&id=89
[10] Viz http://www.nytimes.com/1996/02/15/world/colombian-president-is-charged-with-fraud.html

jako *Servicios especiales de vigilancia y seguriadad privada* (CONVIVIR). CONVIVIR spolupracovaly s kolumbijskou armádou a často byly napadány ze strany humanitárních organizací. Jejich snaha ukázat svou důležitost vedla k častým porušováním základních lidských práv.[11] S postupem času byla kolumbijská vláda donucena přiznat, že tyto jednotky vznikly protiústavně a musí být zrušeny. Většina z nich se však raději začlenila do AUC (*Autodefensas Unidas de Colombia*) (viz kapitola 2. Paramilitární organizace v Kolumbii). Druhá polovina devadesátých let tak byla ve znamení neustávajících bojů oficiálních kolumbijských představitelů proti paramilitárním organizacím, jakou byla FARC. Kvůli velké rozloze kolumbijského území a špatné taktice vládních jednotek získávaly guerilly navrch a hrozilo, že celá Kolumbie padne do jejich rukou. Díky tomuto válečnému konfliktu se začalo velmi dařit výrobcům kokainu, kteří mohli nerušeně pěstovat koku v odlehlých údolích, kam se ani kolumbijská armáda neodvážila vkročit. Drogové kartely platily chudým zemědělcům, aby na svých polích pěstovali koku.[12] Pro zemědělce to sice bylo nebezpečné, ale vzhledem k odměnám, které za to dostávali, se jim to stále vyplácelo.

V roce 1998 se do čela státu dostal konzervativec Andrés Pastrana Arango. Pastranovým hlavním programovým bodem bylo ukončení dlouholeté občanské války a plná spolupráce s USA při likvidaci drogových kartelů a postupné snižování až úplné odstranění výroby drog. Jako jeden z prvních kroků Pastrana uvolnil cca 40 000 km^2 kolumbijského území jižně od Bogoty pro FARC. Toto území mělo být plně pod kontrolou FARC a kolumbijská vláda ani armáda zde neměla žádnou pravomoc. Pastrana tak chtěl dosáhnout spolupráce FARC při mírovém řešení situace. Tento ústupek povstalcům se však neukázal jako příliš prozíravý. Mírové rozhovory sice pokračovaly, avšak velmi pomalu. FARC mezitím do vyčleněného území dováželo zbraně a pokračovalo ve výcviku

[11] Získáno ze serveru colombiajournal.org
[12] Ibid.

ozbrojenců. Mezitím drogové kartely dále pokračovaly ve výrobě a vývozu kokainu (viz kapitola III. Plan Colombia a následné aktivity).

2. Nejvýznamnější paramilitární organizace v Kolumbii

Nelegální ozbrojené skupiny se dělí na pravicové paramilitární a levicové guerilly. Jejich historii v této kapitole popíši jen do počátku spolupráce Kolumbie a USA na akci zvané Plan Colombia na přelomu tisíciletí.

A. FARC-EP (*Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia- Ejército del Pueblo*)[13]

FARC je levicová guerilla, jež vznikla z přívrženců kolumbijské komunistické strany v roce 1964. Jejím čelním představitelem a zakladatelem byl Manuel Marulanda Vélez. Popudem ke vzniku této organizace byl útok na Republiku Marquetalia, kterou vyhlásili právě přívrženci komunistické strany v jedné z oblastí Kolumbie. Marquetalia vznikla během období *La Violencia*, aby se obyčejní rolníci zde žijící nemuseli spoléhat na pomoc kolumbijské vlády, která očividně nezvládala nápor ozbrojených skupin. Takovýchto samostatných republik vzniklo v celé Kolumbii více a Národní fronta v nich viděla hrozbu pro udržení kolumbijského území pohromadě. Po ukončení násilných střetů se kolumbijská vláda rozhodla k potlačení takto vzniklých samostatných území využitím armády a pomoci Spojených států. Při útoku na oblast Marquetalia se podařilo 48 ozbrojencům utéct do hor. Právě tito povstalci se stali hlavními představiteli nové organizace FARC, kterou založili na ochranu marxistické

[13] Oficiální stránky organizace jsou: http://www.farc-ep.co/

ideologie. Postupem času se počet jejích členů rozrostl až na několik tisíc bojovníků a přívržencu.

S pěstováním a výrobou kokainu začala FARC až v sedmdesátých letech. Rolníci, kteří byli vyhnáni ze svých domovů během konfliktu s vládou, se uchýlili do horských oblastí, kde začali s pěstováním koky. Vedení FARC příliš nesouhlasilo s pěstováním drog, ale uvědomovalo si, že zákaz a boj proti tomuto trendu by organizaci připravil o mnoho sil a lidí. Zavedli tedy aspoň daň na pěstování a výrobu drog v jimi ovládaných oblastech, což jí přinášelo do vlastní kasy nemalé peněžní obnosy. USA sice označují FARC za obchodníky s drogami, ale i samotná kolumbijská vláda přiznává, že neexistují žádné důkazy o tom, že by se FARC přímo podílela na obchodu s drogami (Bauman 2001). Dalším zdrojem příjmů pro organizaci jsou časté únosy politiků, bohatých obchodníků a dalších významných a hlavně bohatých osob, za jejichž propuštění požadují velká výkupné. Ačkoli humanitární organizace obviňují hlavně kolumbijskou vládu a její spolupracovníky a pravicové paramilitární skupiny z porušování lidských práv (až 80% veškerých přečinů) (Bauman 2001), je i FARC obviňována z násilností na jejích odpůrcích a sympatizantů s pravicovými stranami.

V polovině osmdesátých let se FARC rozhodla přistoupit na mírová jednání s kolumbijskou vládou. Pro tyto účely založila oficiální politickou stranu zvanou Union Patriotica (UP). Avšak po vraždách mnoha členů této strany pravicovými paramilitárními organizacemi se FARC rozhodla ukončit mírová jednání a pokračovala v guerillové válce. Na přelomu tisíciletí se ale FARC vrátila k jednání s kolumbijskou vládou. I přesto jsou však její členové označováni za teroristy a celá organizace je označována za teroristickou ze strany Kolumbie, USA[14] i Evropské unie[15]. Počet členu kvůli častým vojenským zásahům klesl

[14] Seznam teroristických organizací uznaných vládou Spojených států amerických na http://www.state.gov/s/ct/rls/other/des/123085.htm

[15] Seznam teroristických organizací a jednotlivců dostupný uznaných Evropskou unií na http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:023:0037:0042:EN:PDF

z původních 16 tisíc (2001) na 8 tisíc (2010).[16] Podporu FARC ve válečném konfliktu vyjádřili jak prezident sousední Venezuely Hugo Chávez, tak Fidel Castro.

B. ELN (Ejército de Liberación Nacional)[17]

ELN vznikla v roce 1965 jako marxistická paramilitární organizace. Zakladetelem byl Fabio Vásquez Castaño. Díky knězi Camilo Torres Restrepo byla organizace silně ovlivněna *liberation theology* (teologie osvobození), na rozdíl od FARC, která je ortodoxně marxistická. Stejně jako FARC byl vznik ELN zdůvodněn, jako ochrana chudých rolníků proti bohatým vykořisťovatelům. Vztahy ELN a FARC se liší místo od místa. Někde spolu spolupracují, někde si konkurují. Došlo i k několika střetům mezi oběma organizacemi. Navenek však vystupují jako sesterské organizace, které spolupracují v prosazení svých zájmů. Na rozdíl od FARC se ELN neúčastnila mírových rozhovorů s vládou v druhé polovině devadesátých let.

Počet členů ELN je odhadován na 3 tisíce a jsou speciálně cvičeni v používání výbušnin. Drogy jsou pro ELN pouze částečným zdrojem příjmů. Guerilla se orientuje spíše na únosy bohatých a vlivných lidí, hlavně zahraničních obchodníků. Svou velikostí nemůže nijak ohrozit celkovou bezpečnost země, ale i přesto se dokáže prosadit a ukázat svou, poslední dobu spíše upadající, sílu.

C. M-19 (Movimiento 19 de Abril)

Hnutí 19. duben se poprvé objevuje po zkorumpovaných prezidentských volbách 19. dubna 1970. V těchto volbách bylo straně bývalého vojenského diktátora Gustava Rojase Pinilla odepřeno vítězství a u vlády zůstala Národní

[16] Podle serveru Globalsecurity.org
[17] Oficiální stránky organizace jsou: http://www.eln-voces.com/

aliance. To vedlo k řadě protestů ze strany armádních složek. Nakonec došlo ke vzniku ozbrojeného hnutí, které se prohlašovalo za ozbrojenou větev Rojasovy strany. Strana sama však jakékoliv spojení s M-19 popírala. Ačkoli bylo hnutí podezíráno ze spolupráce s Kubou a Nicaraguou, vedení hnutí odmítalo, že by navázalo nějaké trvalé spojení s jiným státem.

V osmdesátých letech se hnutí stalo druhou nejpočetnější guerillou v Kolumbii s počtem dvou tisíc členů. Mělo své jednotky ve všech větších městech po celé Kolumbii. V prvopočátcích své existence se hnutí orientovalo na loupežná přepadení, ale postupem času se více osmělilo a začalo s únosy, atentáty a jinými trestnými činy podobně jako ostatní ozbrojené skupiny. Mezinárodní povědomí a „slávu“ získalo hnutí krádeží meče, který patřil Simonu Bolívarovi v roce 1974 a který byl velkým symbolem svobody velké části Jižní Ameriky, a také 61 denní okupací ambasády Dominikánské republiky v Bogotě v roce 1980, kdy zajalo čtrnáct velvyslanců z různých zemí včetně USA. O dva roky později nabídl nový kolumbijský prezident Betancur úplnou amnestii pro všechny členy M-19 výměnou za ukončení násilí a začátek mírových rozhovorů. Mírový rozhovory však trvaly pouhé tři roky, během nichž nedošlo k žádné významnější dohodě. Po třech letech se kvůli nespokojenosti s chováním vládních představitelů vrátili povstalci ke zbraním. Vše vyvrcholilo obsazením paláce nejvyššího soudu v Bogotě. Při přestřelce mezi M-19 a armádou došlo k zabití jedenácti nejvyšších soudců. Po této události se M-19 stáhlo do pozadí a již nebylo tak aktivní. Na konci osmdesátých let se hnutí transformovalo v politickou stranu s názvem Demokratická aliance M-19. Jako ukázku dobré vůle také vrátili Bolívarův meč. Strana však postupem času ztrácí příznivce a mizí z předních linií kolumbijské reprezentace.

D. AUC (Autodefensas Unidas de Colombia)

AUC se vyvinulo postupně z pravicově zaměřených ozbrojených skupin, jež vznikly jako protiváha k levicovým guerillám, které ohrožovaly zájmy pravicových stran a také obchodníků s drogami. Jako jedna z prvních vznikla organizace MAS (viz výše). Ze začátku byly tyto skupiny zakládány legálně dokonce i za podpory vládních a armádních činitelů. Později však tyto skupiny přešly do služeb drogových kartelů, které jim za jejich služby platily mnohem více než oficiální složky státu a ozbrojenci tak měli lepší přístup ke zbraním a dalšímu vybavení. Postupem času přestala být hlavním zájmem paramilitárních organizace ochrana obyvatel, ale ochrana majetku a výnosů z plantáží koky, což vedlo ke zvýšení násilností na lidech sympatizujících s levicovými guerillami a počet mrtvých tak vzrostl.

V roce 1996 se sedm paramilitárních organizací z různých oblastí Kolumbie spojilo do jedné federace, která dostala název AUC. Jejím hlavním představitelem se stal Carlos Castaño. S rozpadem drogových kartelů (viz níže) se otevřel přístup k obchodu s drogami. FARC se díky svému rozšíření snadno dostala k oblastem, kde bylo pěstování koky rozvinuté. To vedlo k útokům AUC na území ovládaná guerillami. Často se těchto útoků nepřímo účastnila i kolumbijská armáda, která sympatizovala s AUC a poskytovala jí podporu. Sám Castaño přiznal, že 70% příjmů AUC pochází z obchodu s drogami a zbytek je od sponzorů[18]. Zároveň ale dodává, že AUC nemá s pěstováním drog nic společného. Pouze inkasuje peníze od pěstitelů za ochranu a spolupráci.

AUC se striktně vyhýbá násilnostem na občanech Spojených států amerických. Stejně jako obě předchozí organizace i AUC je v USA a EU označována za teroristickou organizaci. Počet jejích členů je odhadován na osm tisíc.

[18] Server FAS (Federation of american scientists) nebo server Globalsecurity.org

3. Drogové kartely v Kolumbii

A. Kartel Medellín

Síť výrobců a pašeráků drog, jejichž hlavní vedení sídlilo ve městě Medellín na severozápadě Kolumbie. Její fungování je spojeno se jménem hlavního organizátora a představitele Pabla Escobara. Escobar vyrůstal v ulicích Medellínu, kde se živil kapesními krádežemi, vloupáními a krádežemi aut. S velkým rozvojem obchodu s drogami se i Escobar dostal k pašování drog do zahraničí. Do povědomí kolumbijské veřejnosti se dostal pašováním drog do USA pomocí letadel. Escobar však svou organizaci nerozvíjel z ničeho. Podařilo se mu dostat k již rozjeté síti obchodníků a pašeráků poté, co zavraždil jiného dealera, po němž převzal vedení jeho organizace.

Postupem času se kartel Medellín stal největším dovozcem kokainu do Spojených států, Mexika i Evropy a Asie. Svou organizaci Escobar rozšířil o několik velkých letadel, lodí a dokonce i ponorek. Podle některých informátorů si Escobarova organizace pronajala ostrov na Bahamách, kde vybudovala letiště a základnu pro mezipřistání Escobarových letadel. Samotný Escobar byl označován za sedmého nejbohatšího člověka světa. Jeho taktika vůči představitelům kolumbijského státu byla jednoduchá. Buď placená spolupráce, nebo smrt. Escobarův kartel je spojován s organizací M-19, o které jsem se zmiňoval výše. V letech své největší slávy dovážel kartel Medellín do USA každý měsíc až osmdesát tun kokainu[19].

Na rozdíl od jiných narkobaronů se Escobar nebál ukazovat na veřejnosti. Rád chodil do nočních podniků a klubů v Medellínu. Jeho výhodou byla jeho oblíbenost u místních obyvatel. Escobar ze svého velkého bohatství sponzoroval

[19] Podle http://www.colombialink.com/01_INDEX/index_personajes/narcotrafico/escobar_gaviria_pablo_ing.html

mládež žijící v oblastech jeho působnosti, sponzoroval školy, fotbalové kluby a jiné druhy zábavy. Tím si získal místní obyvatelstvo, které tak bylo ochotno s ním spolupracovat a bránit jej před kolumbijskými úřady, jež jim naopak nic takového nezaopatřovaly. Sponzoroval také výstavbu kostelů, nemocnic a škol, za což si získal uznání a dobrou pověst u katolické církve. Escobar byl tak populární, že byl v roce 1982 zvolen do kolumbijského parlamentu.

V roce 1985 však začaly americké úřady tlačit na Kolumbii, aby zarazila Escobarovy obchody a prozkoumala zdroje jeho bohatství. Mezitím byl Escobar zavřen ve věznici v horách, kterou si ale sám vybudoval, respektive se sám nechal zavřít jako projev dobré vůle a chuti ke spolupráci (věznice se říkalo La Cathedral nebo také Hotel Medellín). Měl tedy k dispozici veškerý luxus, který si mohl díky svým penězům dovolit. Mohl také nadále kontrolovat fungování organizace. Také si mohl kdykoli vyrazit do města na společenské události nebo do obchodů. Státní orgány se rozhodly pro změnu, až když Escobar umučil několik svých spoluvězňů. V roce 1992 se rozhodly pro přesun Escobara do skutečné věznice. Díky pomoci zvenčí se však Escobarovi podařilo uprchnout a být déle jak rok na útěku. Během svého skrývání se zbavoval pronásledovatelů stejně jako dřív. Nebál se zabít jak člena konkurenčního kartelu, tak člena armády, amerického agenta natož obyčejného civilistu.

Na začátku prosince roku 1993 se podařilo kolumbijské armádě Escobara vypátrat, díky jeho telefonátu se svou rodinou. Po přestřelce bylo mezi mrtvými objeveno i tělo Pabla Escobara. Díky Escobarově pracně budované image Robina Hooda byl posmrtně oplakáván mnohými obyvateli severozápadní Kolumbie. Podle života Pabla Escobara bylo také natočeno několik filmů a napsáno několik knih. Tím skončilo období násilností mezi kartelem Medellín a kolumbijskými úřady. Zároveň však Escobarova smrt znamenal úpadek a následný rozpad kartelu. Konkurenční kartel Cali využil příležitosti a jako dlouholetý soupeř Escobara převzal celou jeho síť zásobovatelů i příjemců.

B. Kartel Cali

Kartel se vyvinul v polovině sedmdesátých let ze skupiny únosců působících ve městě Cali na jihozápadě Kolumbie, kteří si říkali *Las Chemas*. Vydíráním a výkupným dotovali svůj obchod s marihuanou. Vysoká poptávka po drogách je však donutila změnit hlavní vývozní artikl, a skupina se tak začala orientovat na kokain a jeho vývoz do Spojených států. Díky laxnímu přístupu DEA (U. S. Drug Enforcement Administration, Úřad pro kontrolu obchodu s drogami) se kartel rozrostl ve velkou síť obchodníků, výrobců a překupníků. V čele kartelu stáli bratři Gilberto a Miguel Rodríguez Orejuela. Kartel byl rozdělen do pěti samostatných a víceméně nezávislých buněk, které s hlavním vedením pouze koordinovali svoje fungování. Proto se také kartel občas označuje jako mafie Cali.

Na rozdíl od Medellínského kartelu nevyužíval kartel Cali tak často násilí. Narkobaroni se stavěli do pozice obchodníků a raději využívali svých finančních prostředků. K násilí se uchylovali jen v případě vyčerpání všech ostatních možností.

V roce 1995 se podařilo kolumbijským a americkým úřadům zatknout většinu hlavních představitelů kartelu Cali. Oba bratři Rodríguezové byli zatčeni a uvězněni v Kolumbii. Později však byli vydáni americkým úřadům a byli v USA odsouzeni na třicet let za praní špinavých peněz. Kartel Cali tak ztratil své výhradní postavení, které převzal po kartelu Medellín.

C. Kartel Norte del Valle

Kartel se vyvinul v devadesátých letech po rozpadu kartelů Cali a Medellín. Fungoval převážně v západní části Kolumbie. Organizátoři si vzali ponaučení z neúspěchů svých předchůdců a strukturu kartelu upravili na malé organizace, které zdánlivě nemají nic společného. Byli zde pěstitelé, výrobci a majitelé laboratoří, pašeráci do jiných států Střední a Latinské Ameriky a pašeráci

do USA, Evropy a Asie. Kartel byl svého času největší organizací zabývající se obchodem s drogami v celé Kolumbii. Proto se vlády USA a Kolumbie zaměřují právě na přerušení jeho obchodů a na dopadení a odsouzení jeho hlavních představitelů. V roce 2004 se však kolumbijské vládě podařilo i tento kartel rozbít na menší frakce, které ovšem dále fungují a jejich zneškodnění je o to těžší.

Drogové kartely v Kolumbii stále existují a pokračují ve své činnosti, ale už nikoli v takovém rozsahu jako tyto tři kartely, které se svou činností a velikostí zařadily mezi největší a nejvíc vydělávající organizace na světě. Kartely jsou v současnosti tvořeny malými skupinami pašeráků, často spolupracujících s nelegálními ozbrojeneckými skupinami, které jim poskytují ochranu.

III. Plan Colombia a následné aktivity

Plan Colombia vznikal z popudu kolumbijské vlády v období velkých změn a obtíží, s nimiž se potýkala celá kolumbijská společnost na konci dvacátého století. Plán byl předložen Spojeným státům americkým a státům Evropské unie, u kterých se Kolumbie snažila získat podporu. Cílem byl boj proti zločineckým skupinám i jednotlivcům, narkoguerillám, marxistické FARC a obchodníkům a pašerákům drog. Kolumbijská vláda jej nazývala plánem pro mír, prosperitu a posilování státu (Solaún 2002). Rozpočet byl plánován na necelou jednu a půl miliardu dolarů investovaných z USA, ovšem celková částka na straně výdajů nakonec přesáhla pětinásobek této částky. Větší část rozpočtu totiž měla zaplatit sama Kolumbie a další část měla přijít od dalších zemí, které se tak měly podílet na financování. Jenomže Evropská unie nechtěla investovat do plánu, s jehož programem nesouhlasila a Kolumbie se potýkala s hospodářskou krizí, takže ani ona neměla volné finanční prostředky na splácení svého dílu (Johnson 2001).

Období druhé poloviny devadesátých let bylo poznamenáno aférou kolumbijského prezidenta Ernesta Sampera. Krátce po jeho zvolení do čela státu totiž vyšlo najevo, že jeho kampaň byla podporována a financována kartelem Cali a tedy penězi pocházejícími z obchodu s drogami. USA zahájily proti kolumbijskému prezidentovi kampaň, zakázaly mu vstup na území USA a Kolumbii označily za zemi nespolupracující v boji proti drogám, což sebou přinášelo převážně obchodní omezení a sankce. V roce 1998 byl prezident Samper sesazen a nakonec se i díky podpoře parlamentu vyhnul hrozbě impeachmentu. Celá země se potýkala s velkými hospodářskými problémy, vysokou nezaměstnaností a odlivem vzdělaných lidí do zahraničí. Pouhá polovina země byla pod kontrolou kolumbijské vlády. Zbytek ovládaly guerilly a obchodníci s drogami. Celá polovina světových únosů se odehrála právě v Kolumbii.[20] A právě v tomto období je do prezidentského křesla zvolen Andrés Pastrana.

Nástup nového prezidenta do čela Kolumbie sebou nesl velká očekávání. Pastrana se ve své kampani zaměřil na úplné odzbrojení všech paramilitárních organizací a ukončení bojů. Již krátce po svém zvolení začal usilovat o mírové rozhovory s FARC jako největší odbojovou skupinou. Nabídl jim území velikosti Švýcarska jižně od Bogoty, ze kterého stáhl veškeré armádní a policejní jednotky, výměnou za zastavení bojů a únosů a začátek mírových rozhovorů. Avšak i když hlavní představitelé FARC souhlasili s mírovými rozhovory a přikázali pozastavit násilné aktivity své organizace, menší skupiny dále pokračovaly v útocích a únosech a donutily tak armádu k protiakcím. Vzhledem k tomu, že se několik let nedařilo posunout úsilí k nějakému viditelnému výsledku, nýbrž naopak, násilnosti se ještě stupňovaly, rozhodl se prezident Pastrana k ukončení těchto rozhovorů (k čemuž došlo ovšem až v roce 2002). Spojené státy měly představovat roli prostředníka či spojence v této snaze o dosažení míru, na což samotná Kolumbie nestačila.

[20] *Toward greater peace and security in Colombia: forging a constructive U. S. policy* (New York: Council on foreign relations, 2000), strana 6

Už v roce 1998 byla Kolumbie jedním z největších příjemců finanční pomoci z USA. Podle zprávy vypracované *Council on foreign relations*[21] existovalo pět hlavních důvodů, proč by se Spojené státy měly zajímat o dění a o prosperitu Kolumbie. Prvním důvodem je, že osmdesát procent kokainu a dvě třetiny heroinu zkonzumovaného ve Spojených státech pocházelo z Kolumbie. Omezení či úplné zničení tohoto zdroje je tedy prioritou číslo jedna. Za druhé ozbrojené skupiny pocházející z Kolumbie neoperovaly jen v hranicích jednoho státu, ale často překračovaly hranice sousedních zemí, kde šířily chaos a násilí převážně v pohraničí. Válečný konflikt v Kolumbii také ohrožoval demokracii a dodržování lidských práv v celém regionu. Dále byla Kolumbie významným obchodním partnerem USA. Díky svým přírodním zdrojům byla Kolumbie v roce 2000 čtvrtou nejsilnější ekonomikou v Jižní Americe a pátým největším příjemcem zboží z USA. Pátým důvodem jsou kolumbijští migranti, kteří kvůli válce hromadně opouštěli Kolumbii a mimo jiných zemí také přicházeli do USA. Vláda Spojených států doufala, že nastolením míru a obnovením demokracie se podaří přinést stabilitu a větší ekonomický rozvoj do Jižní Ameriky. Jedním z dalších důvodů, proč by měla být případná aktivita USA v této oblasti úspěšná, je možná existence spojenectví mezi Kubou, Venezuelou a Kolumbií. Pokud by USA neuspěly, znamenalo by to pokles důvěry a respektu ze strany ostatních zemí. V tomto případě by hrozilo spojení kubánského know-how, venezuelského bohatství a kolumbijské ropy v utvoření koalice států nespolupracujících se Spojenými státy (Petras 2001).

Samotný Plan Colombia měl deset strategií, respektive oblastí, kterými se plán měl zabývat a jež si kolumbijská vláda společně s představiteli Spojených států vytýčila:[22]

1) Ekonomická strategie na podporu rozvoje a správného fungování státní správy. Zvýšení zaměstnanosti, rozvoj a stabilizace domácího trhu, rozvoj

[21] *Toward greater peace and security in Colombia: forging a constructive U. S. policy* (New York: Council on foreign relations, 2000)
[22] Čerpáno z http://www.usip.org/files/plan_colombia_101999.pdf

zahraničního obchodu. Uzavření mezinárodních dohod o volném obchodu kvůli přilákání zahraničních investorů.

2) Finanční a fiskální strategie, tvorba nových a úprava stávajících předpisů finančních trhů. Zlepšení kolumbijské pověsti a důvěryhodnosti na finančních trzích.
3) Začátek mírových rozhovorů s ozbrojenými skupinami, hlavně levicovými guerillami. Odzbrojení těchto skupin a jejich začlenění do politického systému.
4) Restrukturalizace kolumbijských ozbrojených složek, profesionalizace armády a policie. Jejich větší akceschopnost z hlediska kontroly dodržování zákonů a základních lidských práv.
5) Úprava soudního systému. Zavedení právního státu, rovnost před zákonem pro všechny. Zajištění potrestání provinilců vůči zákonům.
6) Protidrogová strategie ve spolupráci s ostatními zeměmi zapojenými do koloběhu drogové produkce či konzumace. Na národní úrovni snaha o odchycení oběhu peněz inkasovaných za výrobu a distribuci drog. U této strategie se počítalo s velkou podporou armády. Kvůli nepřístupnému terénu se počítalo s využitím vzdušných prostředků k šíření jedovatých látek ničících rostliny koky a jiných rostlin na výrobu drog.
7) Rozvoj náhradních produktů zemědělské výroby namísto pěstování plodin potřebných na výrobu drog. Náhradní plodiny musí být dostatečně výnosné, aby se vyplatilo jejich pěstování, případně to musí státní správa zajistit. Zároveň také ochrana lesních porostů a oblastí národních parků, aby se zde nerozšiřovaly pole s rostlinami pro drogové kartely. Zvláštní pozornost je věnována konfliktním oblastem s častým působením ozbrojených skupin a nedostatkem armádních jednotek (jsou to hlavně oblasti bývalé působnosti velkých drogových kartelů a oblasti ovládané FARC).

8) Snaha o získání podpory obyvatelstva po celé Kolumbii. Spolupráce s místními samosprávami a odbory, protikorupční aktivity, vzdělávací programy a snaha o zapojení obyčejných lidí do politického dění. Součástí této strategie je také trvalý nátlak na ozbrojené skupiny na ukončení násilí a únosů.
9) Strategie pro rozvoj osobnosti. Přístup ke vzdělání a ke zdravotní péči pro každého občana.
10) Strategie mezinárodní odpovědnosti. Zapojení se do širší spolupráce se zeměmi potýkajícími se s problematikou drog. Vytváření mezinárodního systému a mezinárodního práva.

Všechny tyto strategie měly vést k jedinému cíli: snížení produkce a dovozu drog do USA a případně jiných zemí světa. V příštích šesti letech mělo být omezeno pěstování, zpracování a distribuce drog o padesát procent. Základním prvkem k dosažení tohoto cíle byly kolumbijské ozbrojené složky, armáda a policie. Všichni členové těchto ozbrojených složek museli přísahat, že budou bránit demokracii a lidská práva, a že nemají žádné kontakty s guerillami nebo paramilitárními organizacemi.

Jak jsem již psal výše, výdaje na tuto akci se měly vejít do jedné a půl miliardy dolarů. Přibližně polovina výdajů měla padnout na odkup amerických bojových helikoptér typu Blackhawk a Huey kolumbijskou armádou a dále na platy pro osm set armádních i civilních instruktorů, kteří byli speciálně vysláni do Kolumbie, aby připravili kolumbijské ozbrojené složky na obnovu a ochranu demokracie. Helikoptéry měly zvýšit akceschopnost ozbrojených složek i na odlehlejších oblastech Kolumbie. Úkolem instruktorů byl výcvik a vytvoření tří praporů kolumbijské armády specializovaných na boj proti pašerákům a pěstitelům drog. Třetina výdajů byla zamýšlena jako pomoc do ostatních zemí andského regionu, jakými jsou Peru, Bolívie a Ekvádor, na protidrogové operace. Zbývajících dvě stě milionů dolarů mělo být investováno do rozvoje sociálního

systému a ochrany lidských práv v Kolumbii (Fratepietro 2001). Schválením tohoto plánu se Kolumbie stala třetím největším příjemcem zahraniční finanční pomoci od USA na světě za Izraelem a Egyptem (Guáqueta 2005).

Již v počátcích tohoto plánu však byla vláda USA kritizována ze strany Evropské unie a řady nevládních organizací zabývajících se ochranou lidských práv (Human Rights Watch, Amnesty International aj.) za vojenský charakter plánu. Tyto organizace se obávaly, že podpora kolumbijské armády povede jen ke zvýšení násilí od příslušníků guerill a paramilitárních skupin (Tate 2009). Zároveň se okolní země obávaly přelití konfliktů a rozprostření sítí drogových kartelů na jejich území. I samotné obyvatelstvo nesouhlasilo s touto spoluprácí, respektive se spoluprácí ve smyslu rozvoje armády a rozšíření bojů proti ozbrojeným skupinám. Obyčejní lidé se obávali násilné odvety hlavně od FARC kdyby spolupracovali s vládními složkami. Nejchudším rolníkům žijícím v horách se také nelíbily jedovaté posypy ze vzduchu, které jim ničily úrodu (samozřejmě i úrodu pro drogové kartely) (Isacson 2005). Ještě větší kritika se na kolumbijskou a americkou vládu snesla poté, co selhaly mírové rozhovory s FARC. Strategie Planu Colombia musela tedy být upravena. Hlavním cílem už nebylo potlačení výroby a obchodu s drogami a zapojení kriminálních organizací do politického systému, nýbrž ukončení ozbrojeného konfliktu za jakoukoli cenu. Avšak obě země se zavázaly, že nedojde k žádné vojenské intervenci armády Spojených států (Isacson 2005).

V dubnu roku 2001 se vláda George W. Bushe rozhodla navázat na Plan Colombia a schválila balíček skoro osmi set milionů dolarů na boj proti drogám v andském regionu. Polovinu z této částky obdržela Kolumbie. Po celou dobu trvání své vlády byl Pastrana kritizován ze strany USA. Hlavním důvodem byly spory ve způsobu vedení vyjednávání s FARC. Zatímco Pastrana chtěl nejdříve vyčerpat všechny mírové prostředky k nalezení kompromisu (včetně poskytnutí demilitarizovaného území pro účely FARC, o kterém jsem psal výše), Američané prosazovali užití síly k vynucení míru (podobnou strategii Spojené státy volily

při konfliktu ve Vietnamu či v současnosti na Blízkém východě). Avšak ono demilitarizované území se stalo útočištěm pro všechny zločince pracující pro FARC. Pašeráci drog se zde nemuseli obávat žádného postihu ze strany kolumbijské vlády, a proto se zde výroba drog velmi rozšířila. Jelikož mírové rozhovory nevedly k žádnému závěru, ozbrojenci se stále nechtěli nechat odzbrojit a navíc pokračovali v únosech a atentátech na významné představitele státu, rozhodl prezident Pastrana na konci února roku 2002 o zrušení této oblasti a jejím opětovném obsazení armádou za použití síly.

Další změny nastaly krátce potom. V roce 2002 se v Kolumbii konaly prezidentské volby, které s přehledem vyhrál Álvaro Uribe Vélez. Prezident Pastrana přišel o svou podporu kvůli neúspěchu při vyjednávání s FARC, což vedlo k nárůstu násilností. Přístup prezidenta Uribeho k vyjednávání s ozbrojenci byl trochu odlišný, než přístup jeho předchůdce. Uribe vyhlásil, že dokud ozbrojené skupiny neukončí svou aktivitu a neodzbrojí se, nebude s nimi vyjednávat. V souvislosti s touto politikou vyhlásil takzvaný Plan Patriota, což znamenalo znovuzískání území, která nebyla pod kontrolou vládních jednotek. Armádní jednotky násilně obsadily území, vyhnaly jednotky ozbrojenců a zůstaly na místě tak dlouho, než se podařilo obnovit státní správu.

Americká vláda se rozhodla zrušit omezení na používání vojenských helikoptér, které doposud mohly být používány pouze na stříkání chemikálií na plantáže koky. Nyní už mohly být používány i při potírání teroristické činnosti. Následně také americký Kongres schválil další přísun financí na výcvik kolumbijské armády. Měla být vytvořena jednotka, která by chránila důležitý ropovod Cano-Limon, který dopravuje ropu z kolumbijského vnitrozemí z regionu kontrolovaného ELN ke Karibskému moři. Ropovod byl častým terčem útoků ozbrojených skupin, což způsobovalo časté výpadky v dodávkách ropy a hlavně docházelo k ekologickým haváriím a problémům. V roce 2004 byl rozjet takzvaný Plan Colombia II, s plánovaným rozpočtem přes sedm set milionů dolarů (Guáqueta 2005) na potlačení drogových a teroristických aktivit jako pokračování

původního plánu. Americká vláda také navýšila počet instruktorů vyslaných do Kolumbie na celkových osm set. Mimo armádních instruktorů však v Kolumbii fungovali i civilní aktéři. Americká vláda nabízela podporu různými firmám, podnikatelům, obchodníkům i aktivistům výměnou za to, že se vydají do Kolumbie a pomohou místním v rozvoji ekonomiky i demokracie.

V rozmezí let 2000 a 2007 investovaly Spojené státy americké do Kolumbie přes osmdesát miliard dolarů. Spolu s velkými investicemi kolumbijské vlády se tak mohla kolumbijská armáda rozrůst na dvojnásobek původní velikosti, až na pět set tisíc mužů (Isacson 2009). Následné úspěchy při soubojích s FARC a jejich vyhnání z několika oblastí, kde se kolumbijská státní správa dávno vzdala svých pravomocí, vynesly Uribemu znovuzvolení do křesla prezidenta Kolumbie na další čtyři roky.

V roce 2007 kolumbijská vláda vydala nový Plan Nacional de Consolidación (Národní konsolidační plán). Jeho hlavním cílem bylo obnovení státní správy na celém území kolumbijského státu, upevnění demokracie, obnova soudního systému a podpora ekonomického rozvoje. O dva roky později podepsaly kolumbijská a americká vláda novou bilaterální dohodu zaměřenou na vojenskou spolupráci v rámci vnitřní obranné politiky Kolumbie. Armáda Spojených států získala přístup do několika kolumbijských vojenských základen.

Od roku 2008 se však americká vláda snaží o snížení výdajů investovaných do Kolumbie. Plán na ukončení bojů a přerušení dodávek drog do USA totiž není tak úspěšný, jak si Američané představovali. Proto by se měla veškerá odpovědnost za vedení akcí přenést na Kolumbijce a kolumbijskou armádu. Zároveň se v americkém Kongresu rozproudila debata ohledně poměru rozdělení financí na jednotlivé části plánu. Jak velká část by měla být vložena do kolumbijské armády a jak velká část by měla být investována do rozvojových programů. Na začátku spolupráce měl být tento poměr přibližně půl na půl, později se však větší část přesunula na stranu výdajů na výcvik armády a nákup vybavení. Hlavním důvodem převážení tohoto poměru na stranu militárních

výdajů bylo jedenácté září v USA a přechod k agresivnější politice amerického prezidenta George W. Bushe. Od roku 2010 se však tento poměr měl přiblížit zpátky k polovině. Celková výše investic za rok 2011 měla přesahovat čtyři sta padesát milionů dolarů. Na rok 2012 by tato částka měla klesnout pod čtyři sta milionů[23]. Spolupráce USA a Kolumbie přetrvává i po nástupu nového prezidenta Juana Manuela Santose Calderóna do čela kolumbijského státu v roce 2010.

Situací v Kolumbii se také zabývají jiné státy mimo USA. Organizace spojených národů uskutečňuje každoročně několik misí na kontrolu situace v Kolumbii. Evropská unie přispívá svými financemi na vznik a fungování kolumbijských nevládních organizací zabývajících se lidskými právy a životním prostředím. Okolní země v andském regionu jsou také zapojeny do spolupráce se Spojenými státy. Jejich hlavním úkolem je kontrola hranic s Kolumbií a jejich bránění před nelegálními přechody pašeráků a ozbrojených skupin z Kolumbie.

Plan Colombia a lidská práva

Dlouhou dobu byla Kolumbie z hlediska lidských práv přehlížena. Důležitější otázkou byla snaha o ukončení konfliktu a omezení výroby drog. Proto se lidská práva často dávala do souvislosti se snížením počtu vražd a únosů. Avšak se začátkem Planu Colombia se přístup k lidským právům změnil. Dodržování lidských práv se stalo jedním z hlavních bodů a cílů, o které kolumbijská i americká vláda usilovaly (Tate 2009). Významným krokem k dosažení poslušnosti armádních a policejních jednotek byl takzvaný Leahyho zákon, na jehož základě nemůže být vojenská jednotka usvědčená ze závažných přečinů proti lidským právům materiálně ani finančně podporována Spojenými státy. Touto jednotkou byly myšleny skupiny o minimálním počtu tří tisíc mužů.

[23] Podle zprávy *Latin America and The Caribbean: Illicit drug Trafficking and U. S. Counterdrug Programs* vydané Congressional Research Service v květnu roku 2011, strana 14

Výjimkou byl případ, kdy se kolumbijská vláda zavázala, že budou potrestáni jednotlivci vinní daným prohřeškem. Tento zákon však měl a má několik slabin. Aby se kolumbijská vláda nepřipravovala o vycvičené a bojeschopné muže, kteří by se mohli přidat ke guerillám, potrestala je pouhým přeložením do jiné jednotky. Provinivší se jednotka tak byla očištěna a viníci zůstali v armádě. Jakmile byla jednotka „očištěna“, už se u ní nekonaly žádné další kontroly nově příchozích vojáků. Odebrání pomoci také nebylo nijak velkým trestem. Jednotky totiž mezi sebou komunikovaly a vyměňovaly si informace i materiál (Stokes 2006, Tate 2009).

Spojené státy se také zavázaly, že budou podporovat nevládní organizace zabývající se ochranou lidských práv. Budou jim poskytovat výcvik i případně finance do začátků na fungování. Dále se USA zavázaly k podpoře vzdělávání a „výcviku“ soudců, státních zástupců a právníků, aby se kolumbijský soudní systém dostal na vyšší úroveň a byl schopen fungovat a trestat provinilce. Kolumbie si také dala za cíl zpřístupnit vzdělání a zdravotní péči všem občanům, včetně těch nejchudších.

V rámci kolumbijského území fungují i pobočky známých celosvětových nevládních organizací zabývajících se ochranou lidských práv, jakými jsou Amnesty International či Human Rights Watch. Každá z těchto organizací vypracovala několik studií, které měly shrnout současný stav kolumbijské společnosti a nabídnout řešení a postupy do budoucna. Obě organizace se ve svých studiích shodly na tom, že bude potřeba nejprve ukončit ozbrojený konflikt mezi povstalci a vládou, a až poté se plně věnovat rozvoji demokracie a lidských práv (Tate 2009).

IV. Důsledky Planu Colombia

Americká vláda vychází z předpokladu, že nejlepší způsob, jak připravit guerilly (hlavně FARC) o finanční příjmy a jak omezit objem drog dovezených do USA, je ničení plantáží koky a máku přímo v Kolumbii. Proto se boj proti drogám soustředil hlavně na vzdušné či manuální vyhubení rostlin rostoucích na polích v horách. Předpokladem bylo, že čím méně koky a máku se urodí, tím nižší bude nabídka, zvýší se poptávka a tím se zvýší cena kokainu a heroinu na trhu ve Spojených státech. Opak však byl pravdou. Cena drog na začátku jednadvacátého století nejen že nestoupla, nýbrž naopak ještě začala klesat. Američané si to vysvětlovali potřebou překupníků rychle se zbavit svých zásob, než budou dopadeni kolumbijskou armádou nebo než bude jejich úroda zničena. Cena kokainu a heroinu v USA tak měla během jednoho či dvou let začít stoupat (Isacson 2005). Začal se však projevovat takzvaný *balkon effect* (Isacson 2005): hubení rostlin se v nějaké oblasti projeví na úbytku pěstitelů a úbytku ploch posetých kokovými plantážemi. Ovšem v jiné oblasti, kde není vzdušné hubení tak časté, naopak objem vypěstovaných rostlin vzroste. Chemické postřiky také často rostlinu nezahubí, pouze poškodí její listy, které se právě používají k výrobě kokainu. Taktika pěstitelů se také mění v závislosti na okolních podmínkách. Pěstitelé dokážou zamaskovat plantáže před satelitním snímkováním. Pašeráci dávno nevyužívají velkých polí a bohatých majitelů půdy, ale právě naopak přesouvají svůj zájem k menším pěstitelům, jejichž malá políčka často ujdou pozornosti kolumbijských úřadů. Dalším problémem je nepřístupnost horských oblastí, neexistují zde silnice ani jiné komunikace. Guerilly či obyčejní pašeráci se v těchto oblastech skvěle vyznají, jelikož většina z nich odtud pochází. Americká prvotřídní vojenská technika je zde většinou nepoužitelná a jedinou šancí je vyslat jednotky, aby danou oblast prohledaly ze země. Kvůli postřikům a posypům ze vzduchu kolumbijská armáda a vláda ztrácí podporu i obyčejných rolníků. Jedovaté látky aplikované ze vzduchu se totiž šíří i větrem a ničí i ostatní úrodu. Americká vláda samozřejmě odmítá, že by byly používané chemikálie

škodlivé pro životní prostředí, avšak pravdou je, že chemikáliemi zasažená půda rodí méně než půda čistá.

Důležité je přesvědčit chudé rolníky k pěstování alternativních plodin. Pěstování plodin pro pašeráky je pro rolníky finančně výhodné. Pašeráci jim poskytují mnohem větší odměny, než by získali při pěstování obyčejné zeleniny či jiných plodin. Zároveň jim také poskytují ochranu před zloději a před konkurenčními drogovými kartely. Kolumbijská vláda je nucena vytvořit program, který by motivoval rolníky pěstující koku a mák k pěstování plodin pro legální užití. Motivace však nesmí být jednorázová (například jednorázově vyplacená finanční odměna po přechodu na pěstování jiných plodin), ale naopak musí být dlouhodobá, respektive trvalá. Jednorázová odměna by vedla k pouhému zneužívání důvěry a setrvání u spolupráce s drogovými kartely. V důsledku této politiky ovšem část pašeráků převedla svoje obchody do ostatních zemí s drogovou pověstí, jakými jsou Bolívie či Peru a zde si našla nové pěstitele, kteří byli ochotni pro vyšší zisk riskovat potrestání ze strany státních orgánů.

Zaměříme-li se na celkovou plochu osázenou kokovými plantážemi, zjistíme, že i přes velkou snahu kolumbijské a americké vlády nedošlo od začátku spolupráce na Planu Colombia k výraznému snížení vyprodukovaného množství drog. (Ačkoli se celková množství podle zdroje čerpání mohou mírně lišit, nejsou tyto odchylky velké.) [24] V roce 1999 bylo podle odhadů kokou obsazeno přes sto dvacet tisíc hektarů plochy kolumbijského státu. Další dva roky toto množství ještě rostlo až na sto sedmdesát tisíc hektarů, než se začal projevovat účinek postřiků. V roce 2003 nastal pokles velikosti osázeného území, a to hlavně kvůli zrušení demilitarizované oblasti věnované prezidentem Pastranou FARC a její opětovné obsazení armádou. V roce 2005 je ve zdrojích amerických státních agentur znatelný skok nahoru v počtu osázených hektarů. ONDCP však tento skok vysvětluje rozšířením oblasti satelitního snímkování, kdy se objevilo větší

[24] Vycházím ze zdrojů U. S. Department of State a Office of National Drug Control Policy (ONDCP)

množství kokových plantáží, než bylo předpovídáno. Další velké snížení přišlo v roce 2008 díky velkému úsilí vyvinutému americkou a kolumbijskou vládou. V roce 2011 by měla velikost území osázeného kokou klesnout pod sto tisíc hektarů.

Na velikosti osázeného území také závisí celkový produkční potenciál. V roce 2001 byly kolumbijské drogové kartely schopny vyprodukovat sedm set tun kokainu. V dalších letech klesla produkce přibližně na pět set tun. Po roce 2008, roku úspěšném pro kolumbijské i americké úřady, klesl produkční potenciál pod tři sta tun na rok.

Mezitím kromě pěstitelů pracovaly i oficiální úřady. Oblast postřiku se rozrostla ze čtyř desítek tisíc hektarů až na sto třicet tisíc hektarů ošetřených chemickým postřikem proti pěstování koky v roce 2004. Poté se celková velikost postříkané plochy za každý rok příliš neměnila. Až v posledních pěti letech začíná toto množství klesat kvůli dlouhodobě neúnosně velkým nákladům na provoz vrtulníků a ne příliš viditelným výsledkům.

Ne příliš překvapivou zprávou je, že v ostatních zemích andského regionu, kde jsou přírodní i politické podmínky vhodné pro skrývání se před státními orgány (vysoké hory, hluboká údolí, hustá vegetace, špatná státní správa), vzrostl počet hektarů osázených kokou. Avšak i v těchto státech se stát snaží o ničení těchto plantáží.

V. Závěr

Podle současné situace v Kolumbii se zdá, že blízká budoucnost příliš mnoho problémů nevyřeší. Před kolumbijskou vládou a společností stojí dlouhá cesta a na ní spousta nelehkých úkolů. Dlouho trvající konflikt a velký vliv drogového průmyslu je pro zemi vyčerpávající. Mnoho uprchlíku odchází do sousedních zemí a do USA, mezi nimi i vysokoškolsky vzdělaní lidé, kteří by byli potřeba pro obnovu kolumbijského státu.

Jednoznačně nejdůležitějším úkolem bude ukončení veškerých bojů a násilností. Ačkoli už se v historii několikrát podařilo uzavřít příměří a začít vyjednávat s ozbrojenými skupinami, celková situace se nijak výrazně nezměnila. Guerillové skupiny sice postupně přicházejí o své členy a příznivce, ale na druhé straně pravicové paramilitární organizace, zastupované hlavně AUC, co do počtu posilují. Nátlakem kolumbijské armády se daří velké skupiny ozbrojenců rozdělovat do menších, aby unikly chycení úřady. Snahou kolumbijské vlády je přesvědčit a případně donutit vzbouřenecké skupiny k odložení zbraní a zapojení se do mírového procesu a následně do veřejného politického života, kde mohou prosazovat své názory a potřeby legální demokratickou cestou. Potenciál skrývající se v těchto nyní nelegálních teroristických organizacích je velký. FARC jako největší levicová organizace má možná pouhých deset tisíc bojovníků, ale mezi obyčejnými lidmi má desítky tisíc sympatizantů. Pokud by se tato organizace přetransformovalo na politickou stranu či hnutí, jak to udělala menší organizace M-19, mohla by hýbat kolumbijskou politickou scénou mnohem snadněji. Avšak mentalita a „síla zvyku“ (přece jenom tento konflikt trvá už skoro padesát let) brání lepší komunikaci. Velkou komplikací však je provázanost těchto skupin s drogovými kartely. Pěstiteli, výrobci, pašeráky a prodejci drog.

Jakmile se podaří kolumbijským úřadům ukončit spory s guerillami a paramilitárními skupinami, měly by se zaměřit na rozbití pašeráckých sítí drogových kartelů. Drogy vždy ovlivňovaly a vždy budou ovlivňovat kolumbijskou společnost. Ona možnost vydělávat velké peněžní obnosy výrobou

a prodejem drog je pro většinu Kolumbijců velmi lákavá. Nedostatek jiných příležitostí, jak se vymanit z chudoby, výrazně ovlivňuje rozhodování kolumbijských rolníků, zvláště těch nejchudších vrstev. Drogové kartely vytvářejí nátlak na chudé rolníky hospodařící v nepřístupných údolích, kam se státní moc nedostane a kde rolníci nemohou doufat v pomoc úřadů. Proto mají investice do infrastruktury velký význam. Výstavba cest a silnic a rozšíření komunikačních prostředků po celé Kolumbii by mohlo napomoci zlepšení životních a bezpečnostních podmínek v odlehlých oblastech.

Nákup helikoptér, které měly sloužit pro účely chemických posypů a postřiků kokových plantáží, není tak efektivní, jak se doufalo. Množství vypěstované koky, respektive máku a z ní vyrobeného kokainu, respektive heroinu, je sice menší, avšak nezmenšil se o předem plánovaných padesát procent. Na vině je dobré maskování kokových políček mezi jiné rostliny. Nejlepším prostředkem pro likvidaci koky jsou tak vojenské jednotky pohybující se po zemi a ničící rostliny ručně. Toto řešení je však z hlediska velikosti kolumbijského státu nereálné a kolumbijské armádě tedy nezbývá nic jiného, než pokračovat v satelitním snímkování, postřikům ze vzduchu. Doufat v pomoc obyčejných lidí je zbytečné. Nechtějí si rozhněvat překupníky, kteří jsou schopni se mstít.

Dalo by se říct, že za posledních dvanáct let, co trvá spolupráce Kolumbie a USA na Planu Colombia se životní podmínky obyčejných Kolumbijců zlepšily. Rozhodně ještě nedosahují podmínek srovnatelných například s USA nebo se sousední Panamou. Ale zásluhou financí plynoucích z USA, Evropy i OSN je například zdravotní péče či vzdělání nyní kvalitnější a dostupnější pro lidi z nejchudších vrstev. Kolumbijské soudnictví se stává účinným nástrojem státní moci a spolupráce s USA při odsuzování zločinců, kteří mohou být vydáni do USA je dobrým začátkem pro vyrovnání se s následky válečného konfliktu. Od té doby, co vešel v platnost Plan Nacional Consolidación a kolumbijská armáda a policejní složky se díky kvalitnímu výcviku staly akceschopnější a hlavně početnější, se větší města a důležité komunikační trasy dostaly plně

pod kontrolu kolumbijských úřadů, čímž se výrazně zvýšila bezpečnost. Pokud se ještě podaří vymýtit „dětské nemoci“ nově obnovených systémů, jakými jsou korupce a klientelismus, mohla by se Kolumbie brzy dostat mezi rychle rozvíjející se země, jakou je například sousední Brazílie.

Avšak v situaci, v jaké se Kolumbie nachází, nejsou žádná rychlá řešení a se všemi problémy se bude kolumbijská státní správa potýkat ještě dlouhá léta.

VI. Bibliografie

- *AUC* (článek dostupný na: insightcrime.org/criminal-groups/colombia/auc/item/974-auc)
- **AVILÉS William:** *U.S. Intervention in Colombia: The Role of Transnational Relations* (Bulletin of Latin America Research, july 2008, vol. 27 issue 3)
- **BALLVÉ Teo:** *The dark side of Plan Colombia* (Nation, 15. 6. 2009, vol. 288 issue 23)
- **BAUMAN Jan:** *Colombia: Origins of the FARC* (MITF Report, 4. April 2001, dostupné na: www.thirdworldtraveler.com/ South_America/Colombia_Origins_FARC.html)
- **CIA:** *Colombia* (The World Factbook, 15.4.2011, dostupné na: www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/co.html)
- **Colombia Review:** *Political Overview* (2011, strana 7-38)
- **COOPER Marc:** *Plan Colombia* (Nation, 19. 3. 2001, vol. 272 issue 11)
- **DELACOUR Justin:** *Plan Colombia: Rhetoric, Reality and the Press* (Social Justice, 2000, vol. 27 issue 4)
- **Earthcountries.com:** *History of Colombia* (čerpáno z: http://www.earthcountries.com/index2.php?option=com_content&do_pdf=1&id=89)
- *ELN* (dostupné na: insightcrime.org/criminal-groups/colombia/eln/item/96-eln)
- **FRATEPIETRO Sharon:** *The Hidden Front, Plan Colombia in the U.S. Drug war* (The Humanist, july/august 2001)
- **Frontline:** *The Colombian Cartels* (dostupné na: www.pbs.org/wgbh/pages/frontline/shows/drugs/business/inside/colombian.html)

- **Globalsecurity.org:** *United self-defence forces of Colombia* (získáno z: www.globalsecurity.org/military/world/para/auc.htm)
- **Globalsecurity.org:** *Ejercito de Liberación Nacional* (získáno z: www.globalsecurity.org/military/world/para/eln.htm)
- **Globalsecurity.org:** *Revolutionary Armed Forces of Colombia* (získáno z: www.globalsecurity.org/military/world/para/farc.htm)
- **Globalsecurity.org:** *Plan Colombia – 1999 – 2006* (získáno z: www.globalsecurity.org/military/ops/colombia-1.htm)
- **Globalsecurity.org:** *Plan Colombia – National Consolidation* (získáno z: www.globalsecurity.org/military/ops/colombia.htm)
- **GUÁQUETA Alexandra:** *Change and Continuity in U.S. – Colombian Relations and the War against Drugs* (Journal of Drug Issues, winter 2005, strana 27)
- **HANSON Stephanie:** *FARC, ELN: Colombia's Left-Wing Guerrillas* (Council on foreign relations, updated 19 August 2009, získáno z: www.cfr.org/colombia/farc-eln-colombias-left-wing-guerrillas/p9272)
- **ISACSON Adam:** *Optimism, Pessimism and Terrorism: The United states and Colombia in 2003* (Brown Journal of World affairs, winter/spring 2004, vol. 10 issue 2)
- **ISACSON Adam:** *Failing Grades: Evaluating the Results of Plan Colombia* (Yale Journal of International Affairs, summer/fall 2005, strana 138, získáno z: yalejournal.org/wp-content/uploads/2011/01/051113isacson.pdf)
- **ISACSON Adam, POE Abigail:** *After Plan Colombia: Evaluating „Integrated Action", „The Next Phase of U.S. Assistance* (Center for International policy, 12. December 2009, získáno z: www.ciponline.org/research/html/after-plan-colombia)

- **JOHNSON Stephen:** *Helping Colombia Fix It's Plan to Curb Drug Trafficking, Violence and Insurgency* (The Heritage Foundation, 26. April 2001, získáno z: www.heritage.org/research/reports/2001/04/helping-colombia-fix-its-plan)
- *Latin America and the Caribbean: Illicit drug trafficking and U.S. Counterdrug programs* (Congressional Research Service, 12. May 2011, dostupné na: www.fas.org/sgp/crs/row/R41215.pdf)
- **LEECH Garry:** *Fifty years of violence* (ColombiaJournal, May 1999, dostupné na: http://colombiajournal.org/fiftyyearsofviolence)
- **Miami Herald:** *Extraditions play role in Colombian drug cartel's internal war* (autor: Steven Dudley, 20. December 2004, získáno z: cocaine.org/colombia/nortedevalle.htm)
- **MONDRAGÓN Héctor:** *Democracy and Plan Colombia* (NACLA Report on the Americas, january/february 2007, vol. 40 issue 1)
- **New York: Council on foreign relations:** *Toward greater peace and security in Colombia: forging a constructive U.S. policy* (2000)
- **NORIEGA Roger F.:** *Plan Colombia: Major success and new chalenges* (DISAM Journal of international security assistance managment, summer 2005, vol. 27 issue 4)
- **ONDCP:** *Coca in the Andes* (dostupné na: www.whitehouse.gov/ondcp/targeting-cocaine-at-the-source)
- *Pablo Escobar* (dostupné na: www.colombialink.com/ 01_INDEX/index_personajes/narcotrafico/escobar_gaviria_pablo_ing.html)
- **PARDO Rafael:** *Colombia's two-front war* (Foreign Affairs, july/august 2000, vol. 79 issue 4)
- *Plan Colombia* (Bureau of Western Hemisphere Affairs, 28. March 2000, dostupné na: www.state.gov/www/regions/wha/colombia/

fs_000328_plancolombia.html)

- *Plan Colombia and Human Rights* (Bureau of Western Hemisphere Affairs, 14th july 2000, dostupné na: www.state.gov/www/regions/wha/colombia/ fs_000714_human_rights.htm)
- *Plan Colombia: A Progress report* (Congressional research service, updated 22. June 2005, získáno z: www.fas.org/sgp/crs/row/RL32774.pdf)
- **PETRAS James:** *The geopolitics of Plan Colombia* (Monthly review: An independent socialist magazine, may 2001, vol. 53 issue 1)
- **PICKERING Thomas R.:** *Anatomy of Plan Colombia* (American Interest, november/december 2009, vol. 5 issue 2)
- *Relations with the United States* (U.S. Libraty of Congress, získáno z: countrystudies.us/colombia/98.htm)
- **REMPE Dennis M.:** *Guerillas, Bandits and Independent Republics: U.S. Counterinsurgency Efforts in Colombia 1959-1965* (Small wars and insurgencies, winter 1995, vol. 6 no. 3, dostupné na: www.icdc.com/~paulwolf/colombia/smallwars.htm)
- **SANIN Eulalia:** *Tempting the Wrath: „Plan Colombia" in the Colombian peace process* (International Negotiation, 2001, vol. 6 issue 3)
- *Seznam světových teroristických organizací a jednotlivců* (Official Journal of the European Union, 27. January 2009, dostupné na: eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:023:0037:0042:EN:PDF)
- **SOLAÚN Mauricio:** *U.S. Interventions in Latin America: Plan Colombia* (Urbana: University of Illinois, 2002)
- **South Florida Sun – Sentinel:** *Colombia drug kingpins to face trial in Miami* (autor: Ann W. O'Neill, 24. November 2004, získáno z: cocaine.org/colombia/cali.html)

- **STOKES Doug:** *Better Lead than Bread? A critical analysis of the US's Plan Colombia* (Civil wars, summer 2001, vol. 4 issue 2)
- **STOKES Doug:** *America's other war: Terrorizing Colombia* (Public International law, 27. April 2006, dostupné na: www.webcitation.org/query?url=http://www.geocities.com/travbailey/colombia.htm&date=2009-10-25+23:15:46)
- **TATE Winifred:** *U.S. Human Rights Activism and Plan Colombia* (Colombia Internacional, june 2009, Issue 69)
- *The 19th of April Movement* (dostupné na: www.country-data.com/cgi-bin/query/r-3127.html)
- *The Cali Mafia* (Schaffer Library of Drug policy, dostupné na: www.druglibrary.org/schaffer/dea/pubs/briefing/2_8.htm)
- **The New York Times:** *Colombian President is Charged with Fraud* (autor: Sam Dillon, 15. February 1996, dostupné na: http://www.nytimes.com/1996/02/15/world/colombian-president-is-charged-with-fraud.html)
- **The Washington Post:** *Interview with Carlos Castano* (autor: Scott Wilson, 12. March 2001, dostupné na: www.latinamericanstudies.org/colombia/castano-interview.htm)
- **United States Institute of Peace:** *Plan Colombia: Plan for Peace, Prosperity, and the Strengthening of the State* (Peace agreements digital collection, 15. May 2000, získáno z: www.usip.org/files/plan_colombia_101999.pdf)
- **U.S. Department of state:** *Colombia* (Bureau of Democracy, Human Rights and Labor, 28. February 2005, dostupné na: www.state.gov/g/drl/rls/hrrpt/2004/41754.htm)
- **U.S. Department of state:** *Counternarcotics and Law Enforcement Country Program: Colombia* (Bureau of International Narcotics and Law

Enforcement Affairs, 20. January 2009, dostupné na: www.state.gov/p/inl/rls/fs/113707.htm)

- **U.S. Department of state:** *Counternarcotics and Law Enforcement Country Program: Colombia* (Bureau of International Narcotics and Law Enforcement Affairs, 7. May 2010, dostupné na: www.state.gov/p/inl/rls/fs/141699.htm)
- **U.S. Department of state:** *Background note: Colombia* (Bureau of Western Hemisphere Affairs, 13th july 2011, dostupné na: www.state.gov/r/pa/ei/bgn/35754.htm)
- **U.S. Department of state:** *Foreign Terrorist Organizations* (Office of the Coordinator for Counterterrorism, 15. September 2011, dostupné na: www.state.gov/s/ct/rls/other/des/123085.htm)
- **U. S. Energy Information Administration:** *Crude Oil and Total Petroleum Imports Top 15 countries* (29. November 2011, získáno z: http://www.eia.gov/pub/oil_gas/petroleum/data_publications/company_level_imports/current/import.html)